

(i) Printed Pages : 7

Roll No.

(ii) Questions : 9

Sub. Code :

0	4	2	6
---	---	---	---

Exam. Code :

0	0	0	5
---	---	---	---

B.A./B.Sc. (General) 5th Semester

1128

POLITICAL SCIENCE (In all Mediums)

Paper – Comparative Political Systems (UK and USA)

Time Allowed : Three Hours]

[Maximum Marks : 90

Note :— (1) Question No. 1 is compulsory. Attempt any **nine** short questions in about **10-20** words each. Each question carries **2** marks.

(2) Attempt **one** question from each Unit. Each question carries **18** marks.

(Compulsory Question)

1. Attempt any **nine** questions :

- (i) Write down any two definitions of Comparative Government and Politics.
- (ii) What do you mean by Comparative Method ?
- (iii) What do you mean by Value Free Study ?
- (iv) Write down the difference between Convention and Law.
- (v) What do you mean by Shadow Cabinet ?
- (vi) Write down any four weaknesses of House of Lords.

- (vii) What do you mean by Rule of Law ?
- (viii) What is the utility of the principle of Check and Balance ?
- (ix) What is meant by Suspensory Veto ?
- (x) What do you mean by Log Rolling ?
- (xi) What is the utility of Judicial Review ?
- (xii) Write down four functions of Pressure Groups in Great Britain.
- (xiii) Write down four characteristics of Party System in America.
- (xiv) Write down the methods adopted by Interest Groups.
- (xv) What do you mean by Lobbying ?

UNIT-I

2. Explain the meaning and scope of Comparative Government and Politics.

OR

3. What do you mean by Comparative Method ? Discuss its main characteristics.

UNIT-II

4. Discuss the salient features of the British Constitution.

OR

5. Critically examine the concept of Rule of Law as practised in Great Britain.

UNIT-III

6. "The process of Presidential election in U.S.A. is indirect in theory but direct in practice." Discuss.

OR

7. Discuss the role of Supreme Court in American Political System.

UNIT-IV

8. Discuss the role of the Pressure/Interest Groups in the American Political System.

OR

9. Define His or Her Majesty's Opposition. Write down its functions and characteristics.

(हिन्दी माध्यम)

नोट :- (1) प्रश्न संख्या 1 अनिवार्य है। कोई नौ लघु प्रश्न करें। प्रत्येक प्रश्न का उत्तर 10-20 शब्दों में दें। प्रत्येक प्रश्न के 2 अंक हैं।

(2) प्रत्येक यूनिट में से एक प्रश्न करें। प्रत्येक प्रश्न के 18 अंक हैं।

(अनिवार्य प्रश्न)

1. कोई नौ प्रश्न करें :

- (i) तुलनात्मक सरकार और राजनीति की कोई भी दो परिभाषाएं लिखें।
- (ii) तुलनात्मक विधि से आपका क्या अभिप्राय है ?
- (iii) वैल्यू फ्री स्टडी से आपका क्या अभिप्राय है ?
- (iv) सम्मेलन और कानून के बीच अंतर लिखें।
- (v) छाया कैबिनेट से आपका क्या अभिप्राय है ?
- (vi) हाउस ऑफ लॉर्डस की किन्हीं चार कमजोरियों को लिखें।

- (vii) कानून के नियम से आपका क्या अभिप्राय है ?
- (viii) चेक और बैलेंस के सिद्धांत की उपयोगिता क्या है ?
- (ix) सन्देहपूर्ण वीटो से आपका क्या अभिप्राय है ?
- (x) लॉग रोलिंग से आपका क्या अभिप्राय है ?
- (xi) न्यायिक समीक्षा की उपयोगिता क्या है ?
- (xii) ग्रेट ब्रिटेन में दबाव समूहों के चार कार्यों को लिखें।
- (xiii) अमेरिका में पार्टी सिस्टम की चार विशेषताओं को लिखें।
- (xiv) हित समूहों द्वारा अपनाए गए तरीकों को लिखें।
- (xv) लॉबिंग से आपका क्या अभिप्राय है ?

यूनिट-I

2. तुलनात्मक सरकार और राजनीति के अर्थ और विषयक्षेत्र की व्याख्या करें।

अथवा

3. तुलनात्मक विधि से आपका क्या अभिप्राय है ? इसकी मुख्य विशेषताओं पर चर्चा करें।

यूनिट-II

4. ब्रिटिश संविधान की प्रमुख विशेषताओं पर चर्चा करें।

अथवा

5. ग्रेट ब्रिटेन में प्रचलित कानून के नियम की अवधारणा का आलोचनात्मक परीक्षण करें।

ਯੂਨਿਟ-III

6. 'ਯੂ. ਐਸ. ਐ. ਮੈਂ ਰਾਸ਼ਟ੍ਰਪਤਿ ਚੁਨਾਵ ਦੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਯਾ ਸਿਫ਼ਾਂਤ ਮੈਂ ਅਪ੍ਰਤ੍ਯਕ੍ਸ਼ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਅਭ੍ਯਾਸ ਮੈਂ ਪ੍ਰਤ੍ਯਕ੍ਸ਼ ਹੈ।' ਚਰਚਾ ਕਰੋਂ।

ਅਥਵਾ

7. ਅਮੇਰਿਕੀ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਵ੍ਯਵਸਥਾ ਮੈਂ ਸੁਪ੍ਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਪਰ ਚਰਚਾ ਕਰੋਂ।

ਯੂਨਿਟ-IV

8. ਅਮੇਰਿਕੀ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਕੇ ਦਬਾਵ/ ਹਿਤ ਸਮੂਹੋਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਪਰ ਚਰਚਾ ਕਰੋਂ।

ਅਥਵਾ

9. ਰਾਜਾ ਔਰ ਰਾਨੀ ਕੇ ਵਿਪਕ੍ਸ਼ ਕੋ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋਂ। ਇਸਕੇ ਕਾਰ੍ਯੋਂ ਔਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਔਂ ਕੋ ਲਿਖੋਂ।

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

- ਨੋਟ :- (1) ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 1 ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਕੋਈ ਨੌਂ ਸੰਖੇਪ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੇ। ਹਰੇਕ ਦਾ ਉੱਤਰ 10-20 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 2 ਅੰਕ ਹਨ।
(2) ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੇ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 18 ਅੰਕ ਹਨ।

(ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ)

1. ਕੋਈ ਨੌਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ :
- (i) ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀਆਂ ਕੋਈ ਦੋ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਲਿਖੋ।
 - (ii) ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਵਿਧੀ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?
 - (iii) ਮੁੱਲ-ਮੁਕਤ ਅਧਿਐਨ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?

- (iv) ਪ੍ਰਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ ਲਿਖੋ।
- (v) ਪ੍ਰਥਾਵਾਂ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?
- (vi) ਲਾਰਡ ਸਦਨ ਦੀਆਂ ਕੋਈ ਚਾਰ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਲਿਖੋ।
- (vii) ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?
- (viii) ਰੋਕਾਂ ਅਤੇ ਸੰਤੁਲਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਉਪਯੋਗਿਤਾ ਕੀ ਹੈ ?
- (ix) ਅਸਥਾਈ ਵੀਟੋ ਦਾ ਅਰਥ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ।
- (x) ਲੋਗ ਰੋਲਿੰਗ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?
- (xi) ਨਿਆਂਇਕ ਪੁਨਰ-ਨਿਰੀਖਣ ਦੀ ਉਪਯੋਗਿਤਾ ਕੀ ਹੈ ?
- (xii) ਬਰਤਾਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਦਬਾਊ ਸਮੂਹਾਂ ਦੇ ਕੋਈ ਚਾਰ ਕਾਰਜ ਲਿਖੋ।
- (xiii) ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਦਲ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਈਆਂ ਲਿਖੋ।
- (xiv) ਹਿੱਤ ਸਮੂਹ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਵਿਧੀਆਂ ਲਿਖੋ।
- (xv) ਲਾਬੀਇੰਗ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?

ਯੂਨਿਟ-1

2. ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਅਰਥ ਅਤੇ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

ਜਾਂ

3. ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਵਿਧੀ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? ਇਸ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਈਆਂ ਲਿਖੋ।

ਯੂਨਿਟ-II

4. ਬਰਤਾਨੀਆਂ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਈਆਂ ਲਿਖੋ।

ਜਾਂ

5. ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਦਾ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਅਧਿਐਨ ਕਰੋ।

ਯੂਨਿਟ-III

6. “ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਚੋਣ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਸਿਧਾਂਤ ਵਿੱਚ ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਹੈ, ਪਰੰਤੂ ਵਿਵਹਾਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੱਖ ਹੈ।” ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

ਜਾਂ

7. ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਨਿਭਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

ਯੂਨਿਟ-IV

8. ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿੱਚ ਦਬਾਊ/ਹਿੱਤ ਸਮੂਹਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

ਜਾਂ

9. ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਜਾਂ ਰਾਣੀ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਦਲ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? ਇਸ ਦੇ ਕਾਰਜ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਈਆਂ ਲਿਖੋ।